

Advies beoordeling overstromingskansen 'Richt je op de belangrijkste faalmechanismen'

Achtergrond bij uitgebrachte adviezen

Waterschappen en andere beheerders gebruiken sinds 2017 de nieuwe overstromingskansbenadering om de sterkte van hun keringen te beoordelen. Tijdens dit proces blijkt de nieuwe beoordelingsmethode met het WBI (Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium) soms merkwaardige resultaten op te leveren, met extreem hoge, ongelofwaardige faalkansen. Het ENW heeft zich in de tweede helft van 2019 gebogen over de oorzaken.

"De centrale vraag was: liggen die uitkomsten aan het instrument of aan de manier waarop het wordt toegepast?", vertelt kerngroep-lid Matthijs Kok. "Het korte antwoord is: aan allebei." Het huidige beoordelingsinstrument is opgesteld door het Rijk en wordt toegepast door de beheerders. "De onderliggende vraag is dan: waarom schrijft het Rijk het proces voor dat de keringbeheerder moet volgen om tot een beoordelingsresultaat te

komen? Dat zorgt er mede voor dat de beoordeling gezien wordt als het volgen van een protocol met veel berekeningen, in plaats van het ontwikkelen van inzicht in de belangrijkste oorzaken van falen. Met andere woorden: is het model leidend of is jouw kennis als beheerder van de waterkering leidend?"

Het ENW kiest nadrukkelijk voor het laatste, zegt Matthijs. "Een model dient als ondersteuning van je eigen kennis. En modellen zijn noodzakelijk omdat met behulp van een model extreme belastingen gesimuleerd kunnen worden. Daarmee wordt de kennis over de kering vergroot. Als je ongelofwaardige uitkomsten krijgt, die niet overeenkomen met wat je van je kering weet, moet je onderzoeken waar dat door komt, in plaats van die uitkomst te accepteren. Maar het is verleidelijk om een protocol te volgen. Dat geeft houvast. En op basis waarvan wijk je daar vanaf? Dat is een lastige discussie."

De reacties op het advies van het ENW waren verdeeld, zegt Matthijs. "Je kan het zo lezen dat de beheerders die ongelofwaardige resultaten hebben bepaald, de beschikbare kennis niet goed hebben gebruikt. Aan de andere kant heeft het instrument hen ook niet geholpen om de uitkomsten goed te begrijpen, met name voor de faalmechanismen piping en macro-instabiliteit. En het is ook niet eenvoudig gemaakt. De nieuwe benadering gaat niet meer uit van 'aantoonbaar veilig' maar van 'aannemelijk veilig'. Bovendien: de waterschappen werken heel hard om deadlines te halen om al hun dijken te beoordelen en hebben vaak geen tijd om vreemde uitkomsten nog eens te bekijken. Wij hebben al drie jaar geleden voorgesteld: begin klein met deze methode en doe ervaring op. Maar de keringbeheerders zijn wettelijk verplicht om voor 2023 al hun keringen te beoordelen en zijn er dus mee aan de slag gegaan. Wat veel te weinig is gedaan, is de ervaringen gebruiken om het instrument te verbeteren."

In het ENW-advies 'Geloofwaardige overstromingskansen' staan aanbevelingen voor de korte en langere termijn. "Voor de korte termijn is het Landelijk Veiligheidsbeeld van belang, dat de minister volgens de Waterwet in 2023 aan de Tweede Kamer moet sturen. Dat is haalbaar als de werklust bij de beoordeling wordt beperkt, door te concentreren op de belangrijkste faalmechanismen. Voor de langere termijn is het van belang dat er, in de volgende versie van het instrumentarium BOI (Beoordelings- en Ontwerp Instrumentarium), veel meer aandacht is voor een begrijpelijk en meer modulair instrumentarium. Dat zal nog een hele uitdaging zijn." Daarbij pleit Matthijs ervoor dat de ontwikkeling van het BOI plaatsvindt in een Beoordelingsalliantie, waarin Rijk en beheerders gezamenlijk werken aan een begrijpelijk en modulair ingericht instrumentarium.

Advies versnelde zeespiegelstijging 'Tijd om aan de slag te gaan'

Hoe lang kunnen we doorgaan met de huidige waterveiligheidsstrategieën en waar zitten de kantelpunten? De Deltacommissie en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vroegen het ENW om advies. Belangrijkste boodschap: "De horizon is dichterbij dan we denken."

"Omdat de zeespiegelstijging impact heeft op alle watersystemen, hebben we bij dit advies gekozen voor een bredere aanpak", vertelt Stefan Aarninkhof, voorzitter van de werkgroep Kust. "We organiseerden sessies met alle werkgroepen, aangevuld met experts. Tijdens de eerste sessie gingen we in op de grootste onzekerheden in de huidige waterveiligheidsstrategieën, bij verschillende zeespiegelstijging-scenario's. In de tweede sessie gingen we uit van twee meter zeespiegelstijging in 100 jaar en een stijgsnelheid van 20 mm per jaar."

In het advies is zo concreet mogelijk gemaakt wat we weten en wat nog niet, vertelt Stefan.

"Zo weten we dat vanaf een stijgsnelheid van 6 tot 10 mm per jaar de getijdeplaten in de Waddenzee niet meer volledig meegroeien met de stijgende zeespiegel. Maar hoe lang kunnen we nog doorgaan met het suppleren van de kust of het verhogen van dijken? En welke effecten heeft dat?" Niets doen is geen optie, maakt Stefan duidelijk. "Een zeespiegelstijging van één meter kunnen we met de huidige strategieën nog wel aan, maar niet zonder te investeren. Verregaande maatregelen kosten tijd. We moeten rekening houden met een voorbereidingstijd van 20-30 jaar. Voorafgaand onderzoek kan 10-20 jaar duren. De horizon is dichterbij dan we denken."

Matthijs Kok

Stefan Aarninkhof